

Eesti Majandus

Tööstuse, kaubanduse ja rahanduse ajakiri

---

4. köide Tallinnas, teisipäeval, 29. Jaanuaril 1924 Nr. 4 (48)

Sisu:

Toimetuse kommentaar

Prof. Dr. E. Berendts : Uued väljavaated mak-
sustamise alal

T-n.: Laenuoperatsioonide ja reformitarve puhul
Eesti Pangas

Brasiilia kohvituru korraldamine

Sise- ja väljamaa kroonika

Teated ettevõtete tegevusest

Raha- ja kaubaturu ülevaated

Ilmub kord nädalas

Wäljaandja: Eesti Majanduspoliitiline Selts, Tallinnas

Ajakiri

„LOODUS“

Ajakiri „LOODUS“ seab omale eriliseks ülesandeks kodu tundmaõppimise, awades oma weerud eeskätt neile uurimistöödele ja märkustele, mis aluseks wõtnud kodumaa looduse. Sellepärast olgu ajakiri „Loodus“ kodus lugemislaua igal loodussõbral, sest ta on ainuke kohane awalduspaik igal Eesti looduse harrastajale.

Ajakirjas „LOODUSES“ leiawad ruumi nii populaar – kui puhtteaduslise sisuga artiklid, kuid ta eelistab populaarteaduse ilmega artikleid kui teawajaid teadusele ka neile lugejatele, kel puudub eriline ehtewalmistus. Teiselt poolt peab ajakiri „Loodus“ otse kohuseks ruumi anda puhtteaduslikele artiklitele, elustades eestikeelset teaduslist kirjandust ja tutvustades äratõmmete abil neid ka wälismaail.

Ajakiri „LOODUS“ on erilisel koolides looduslooo, maateaduse ning matemaatika õpetajatele tarwilik.

Ajakirjast „LOODUSEST“ leiawad õpetajad rohkesti materjali kodumaa loodusnähtuste selgitamiseks.

Ajakirjast „LOODUSEST“ leiawad õpetajad peale teadusliku materjali weel oma alasse puutuwate raamatute ja kirjanduse arwustusi paremate asjatundjate sulest.

Ajakirja „LOODUSE“ weergudel wastab toimetus kõigile tema eeskawasse puutuwate huwiküsimustele, mis lugijate ringkonnast toimetusele saadetud, püüdes neid seletada praegusaja teaduse seisukohalt.

Ajakirja „LOODUSE“ toimetuse koosseis on järgmine: peatoimetaja cand. rer. nat. J. PIPER, zoologia professor; peatoimetaja asemik cand. phys. H. PERLITZ, teoreetiline füüsika dotsent; wastutaw ja tegew toimetaja stud. bot. G. WILBERG. Toimetuse liikmed: cand. chem. J. ANNUSSON, prof. Tallinna tehnikumis; Dr. phil. nat. A. AUDOWA, ülikooli stipendiaat; Dr. (Ph. D. Sc.) H. BEKKER, geoloogia dotsent; cand. math. H. JAAKSON, matemaatika dotsent; Dr. phil. nat. H. KAHO, taimefüsioloogia dotsent; M. Sc. P. KOGERMAN, orgaanilise keemia dotsent; cand. rer. nat. A. LUHA, geoloogia kabineti wanem assistent; cand. rer. nat. A. NIELER, geograafia kabineti wanem assistent; cand. phil. K. Ramul, filosoofia dotsent; stud. zool. EDW. REINWALD, zoologia instituudi n. assistent; cand. math. D. ROOTSMANN, astronoomia professor; mag. geogr. J. Rumma, geograafia kabineti assistent ja tegelik kodu uurimiste toimkonna tööde korraldaja; cand. math. C. RÄGO, mehanika ja rakendusmatemaatika professor; J. SARW, matemaatika professor; mag. geogr. A. TAMMEKANN, ülikooli stipendiaat; Dr. med. A. WALDES, patoloogia instituudi professor; cand. phys. J. WILIP, füüsika professor.

Peale nende on ajakirja „LOODUS“ele“ kaastööd teinud ja edaspidi lubanud teha: prof. Dr. F. BUCHOLTZ; dots. O. DANIEL; Dr. K. FRISCH; prof. Dr. phil. J. G. GRANÖ, ornitoloog M. Härms; cand. geogr. E. KANT; stud. zool. J. KLEIN, stud. med. G. KINGISEPP; dots. K. KOCH; meteoroloogia obserwat. sünoptik W. KURRIK; direktor J. KÄIS; stud. bot. LIPMAN; stud. E. Lepptik; prof. Dr. med. A. LIPSCHÜTZ; stud. R. LIWLÄNDER; Dr. med. S. LOEWE; cand. chem. K. LUTS; stud. geogr. J. MAIDE; stud. zool. H. MÄNNIK; stud. geogr. A. PARTS; assistent A. POHLA; dots. H. REICHENBACH; eradots. EDM. SPOHR; assistent L. TEIS-POSKA; kapt. A. THOOM; cand. rer. nat. P. THOMSON; prof. Dr. WÄISÄLÄ ja mag. WAGA.

Ajakiri „LOODUS“ ilmub 12 korda aastas, 6 numbert à 3 pg. ja 6 numbert à 4 pg. Tellimise hind 1/1 a. – Mk 700.–; 1/2 a. – Mk. 350.– ja 1/4 a. – Mk. 200.–. Tellimise raha wõib ka postmarkides effe saata.

Ajakirja „LOODUSE“ tellimisi wõtawad vastu kõik wabariigi postkontorid ja K. Ü. „LOODUS“, Wana tän. nr. 1 ja Rüttil tän. nr. 9, Tartus.

Ajakirja „LOODUSE“ wanad aastakäigud on weel saadawal. 1922 aastakäik maksab Mk. 360.– 1923 a. – Mk. 700.–.

K.-ü. „LOODUS“, Tartus.

EESTI MAJANDUS

TÖÖSTUSE, KAUBANDUSE JA RAHANDUSE AJAKIRI

Tellimise hind: aastas Emk. 1000.— Väljamaale Emk. 2000.—
pooleaastas " 500.— " " 1000.—

Toimetuse aadress: Pikk tän. 15, Tallinnas. Talitus: Lai tän. 38, Graafiline Ühing „Kiri“. Telef. 18-66

4. köide. Tallinnas, teisipäeval, 29. jaanuaril 1924. Nr. 4 (48).

Sisu: Toimetuse kommentaar. Prof. Dr. Berendts: Uued väljavaated maksustamise alal. T.-n.: Laenuoperatsioonide ja reformitarve puhul Eesti Pangas. Brasiilia kohvituru korraldamine. Sise- ja väljamaa kroonika. Teated ettevõtete tegevusest. Raha- ja kaubaturu ülevaated.

Tallinnas, 28. jaanuaril 1924.

Kriisi põhjustest. Herra O. Strandmann võtab „Vaba Maa“ kahes numbris sõna meie rahapoliitika ja selle võimalikkude aluste kohta, kusjuures oma esimeses artiklis üldiselt samale arvamisele välja jõuab, mida „Eesti Majandus“ juba kauemat aega on kaitsnud. Marga kursi kindlustamiseks on kõik tingimised olemas ja ka herra Strandmann ei leia mingisuguseid raskusi, et see kurs tulevikus kindlaks jääks, kui ainult rahapoliitikat õieti aetakse. Meie praegune passiivne kaubabilans on kergesti parandatav ilma mingisuguste sisseveo kuludeta ja vägivaldsete abinõudeta, kui ainult ringvoolus olevate markade hulka vastavalt reguleerida. Milles meie hra Str. nõus ei ole, on üks puht-teoreetiline küsimus. Hra Str. seletab, et meil mingisugugi majanduslist kriisi ei ole selles mõttes nagu majandusteadus sellest aru saab. Majandusliste kriisi tundemärgiks olla, et rohkem valmistatakse kui suudetakse tarvitada või asutatakse liig palju valmistamise ettevõteteid. Olla selge, et niisuguse kriisi tundemärke Eesti tööstus praegu vähe avaldab. Meie arvates on aga meilgi praegusel ajal kõik kriisi tundemärgid olemas, mis majandusteadus üles loeb ja teiselt poolt on hra Str. arusaamine kriisist hoopis ühekülgne. Võimata on õigeks pidada arvamist nagu tekiks kriis kunagi otsekohesest ülevalmistusest. Kui kriisi põhjuseks oleks lihtne ülevalmistus, siis ei oleks kriiside käik mitte niisugune, nagu harilikult siiaajani igalpool ja igal maal on olnud. Ülevalmistus hakkaks ennast tunda andma

samm-sammult ja suruks hindu pikka-mööda alla, kuna aga tegelikult kuni kriisi silmapilguni hinnad tõusevad. Ülevalmistuse kriisid, kui neid ette tuleb, on ka tõesti väga pikaldase ja raske iseloomuga. Niisugusena võiksime märkida põllumajanduslist kriisi 70-tes ja 80-tes aastates. Sedasama laadi kannab ka põllumajanduse kriis kahel Ameerika kontinendil ja Austraalias, mis algas pärast ilmasõda ja tänini kestab. Tööstus-kaubanduslistel kriisidel ei ole niisugust iseloomu ja nende põhjus ei ole mitte ülevalmistuses, vaid nõudmise kõikumistes. M. Tugan-Baranovsky formuleeris vististi õieti kapitalistilise kriisi põhjuseid, kui ütles, et need tulevad rahvamajanduse põhikapitaali suurendamise perioodilikkusest. Sellepärast on loomulik, et kriis ennast peaaesjalikult avaldab n. n. raske-tööstuses, mis rahvamajanduslist põhikapitaali valmistab ja ainult kaudselt kannatavad selle all teised tööstusharud. Vabrikute ehitamine ja suurendamine, uute raudteede ehitamine, laevaehitus ja lõppude lõpuks ka majade ehitus on need alad, kuhu kapiteali hookepa mahutatakse ja ettevõteteid, mis neile ehitustele materjaale valmistavad on need, kes selle hootise nõudmise tagajärjel kriiside all kannatavad. Kui XIX. aastasaja kriiside ajalugu jälgida, siis võib peaaegu igaühe jaoks nendest leida sedalaadi otsekoheseid põhjusi. 1825–26 lõppes kriisiga esimene Inglise vabrikute, kaanalite ja gaasivabrikute ehituste palavik; 1836–39 – esimene raudtee ehituste ja mehaaniliste kudumisvabrikute palavik. 1847 lõppes kriisiga esimene suurem üleeuroopaline raudtee-ehituse hoo-

aeg. 1857. a. kriisi oleme juba valgustanud. Ka 60-te aastate kriisis mängisid raudteed suurt osa. 1873. a. on väga sarnane 1921. aastale, et tema juures kauem peatada. Neist näitustest jätkub. Hra Strandmann arvab asjata, et meil viimastel aastadel Gründertum ja ehituspälvik ei ole õitsenud. Kas peaks tõesti tarvis olema meeletuletada seismajäänud turbetööstusi, mitut elektrikeskjaama, tervet karja suuremaid ja vähemaid vabrikuid ning suurejoonelisi ümberehitusi suurtes vabrikutes (Põhja puupäpi vabrik!). Läänud sesooni majachitusi ei pruugi eriti nimetada.

Meie oleme kahtlemata oma rahvamajanduslist põhikapitaali suurendanud ja selle alla vaba kapitaali kinni pannud. Käesoleva aasta sisseveos mängib sarnane põhikapitaali sissevedu kõige tähtsamat osa (3 miljardi kaheksast miljardist üldsisseveost) ja temas asuvad meie kriisi algpõhjused. Küsimus on ainult selles, kas mitte võimalik ei oleks olnud seda kriisi pehmendada, et ta mitte ülekredeerimise kaudu valuutakriisiks välja ei oleks kujunenud. Seda oleks kahtlemata võidud, kuid täiesti arusaadavalt ei oleks meie selle läbi mitte pääsenud kriisist kui niisugusest. Tema oleks ainult tulnud varem ja nimelt sel silmapilgul, kui pangad krediidi andmise oleks seisma jätnud. Et teda üks aasta edasi lükati, siis on ta arvatavasti täna teravam, kui läinud aastal sel ajal oleks olnud.

Kui teie üldse ükskõik missugust kriisi vaatlete, nii ütelda nähtuse pealpoolt, siis paistab nende otsekohese põhjusena igalpool välja raha ehk krediidi inflatsioon. Nii on siis meie käesoleval kriisil kõik need tundemärgid olemas, mis igal „korralikul“ kapitalistlikel kriisil olema peavad. Selles mõttes ei ole Eesti Pank ajaloolises perspektiivis vaadatuna mitte rohkem patustanud, kui teised keskpangad. 19. aastasaja esimesel poolel tõstis Prantsuse Pank paberraha ringvoolu majanduslise tõusu ajal krediitide andmise teel igal juhtumisel 10–25 korda.

Kui meie oma rahvamajandust korraldama hakkasime, mis sõja kestel täiesti purustatud ja desorganiseeritud oli, siis ei olnud meil mingisuguseid kogunenud kapitaali tagavarasid, mille abil seda teha. Eraettevõtlikkus võis tegutsema hakata ainult krediidi abil. Vabariigi Valitsus ja Eesti Pank on seda krediiti katsunud soetada markade trükkimise teel. Et see mitmesuguste õnnelikkude põhjuste kokkusattu-

mise kaudu 1922. a. hästi korda läks ilma et marga kurs selle all oleks kannatanud, siis oldi arvamisel, et seda ka järgmisel aastal jätkata võib. See mõte oli igatahes, kui kõik isiklikel momendid kõrvale jätta, nagu seda ka hra Str. teeb, see, mille põhjal meie rahapoliitikat läinud aastal aeti, ja kui esimesed tundemärgid avalikuks tulid, et valuuta kursid väljalastud paberraha koormat ei suuda kanda, siis arvati sellest ajutise toetuse varal üle saama. Kahjuks oli aga inflatsiooni protsess liig kaugele jõudnud, nii et sellest toetusest ei jätkunud. Eesti Pank ja rahaministeerium on juba maikuust saadik deflatsiooni poliitikat ajanud ja on juba ligi pool miljardi marka ringvooludest tagasi tõmbanud, nagu tänases numbris trükitud kokkuvõttest liikvelolevate rahamärkide kohta näha võib. Kuid sellest oli nähtavasti veel vähe ja tuleb seda deflatsiooni poliitikat, kui tahetakse meie marga kurssi hoida, ka järgneval aastal jätkata. Nagu meie kuuleme arvatakse Eesti Panga autoriteetlikes ringkondades tarviliku olevat tulevase aasta jooksul veel 400 milj. marka tagasi tõmata.

Loodetavasti tehakse seda krediitide osalise ülesütlemise teel, nii et selleks tarvis ei ole uuesti riigi valuuta tagavarasid kulutada. Kuid juba praeguse emissiooni vähenemise tagajärg on valuuta pakkumise tekkimine börsel, mida Pank loodetavasti oma tagavarade täiendamiseks ära tarvitab. Nii kaua kui meil oma enese valuutasse ja Eesti rahvamajanduse stabiilsusse usku on, ei ole mingisugust põhjust hädahoitu näha selles, kui riik oma valuuta tagavarad sunnitud on marga kursi hoidmiseks ühel ehk teisel juhtumisel markadeks ümber vahetama. Lahtiste silmadega küsimuse peale vaadates peab tunnistama, et riigi valuuta tagavarad on kulutatud meie rahvamajanduse finanseerimiseks ja kogu probleemi raskus ei seisa selles, kas meil riigi valuuta tagavarad suuremad või vähemad on, vaid ainuüksi selles, kui otstarbekohaselt selle valuutaga meie rahvamajandust on finanseeritud. Et sellel alal palju sõgedusi on tehtud, selle juures ei ole tarvis kahelda. Üks osa neist finanseerimistest on kahtlemata tulde läinud ja päästmata kadunud, teise osa üle otsustab tulevik. „E. M.“ on nende asjade peale juba mitmel korral tähelpanu pööranud, nii et seda korrata ei maksa. Ühte võiks aga märkida. Omas nooruse julguses oleme meie niisugustest aladest kinni haaranud,

mis iseenesest kasutõotavad on, kuid ei ole osanud arvestada selle ilma suurte võistlejatega. Niisugune lugu on näituseks „Eesti Niidiga“, mis tehniliselt ja ka majanduslises õnnestanud ettevõtte oleks, kui mitte ei oleks olemas Coates'i niidi trusti, millel on ilma niiditurul monopol. Selle trusti määratu surve vastu ei ole senini ükski ettevõtte suutnud panna ja loomulikult ei suuda seda ka „Eesti Niit“. Nii tuleb siis Vabariigi Valitsusel ettevõtet, mis ilma Coates'i konkurentsi arvesse võtmata on asutatud, selle ilmafirma võistluse eest kaitsta ja küsitav on, kas ka Vabariigi Valitsus seda teha suudab.

Niisama on meil asutatud suur hulk tubakavabrikuid, mille produktiooni-võime kaugelt üle siseturu tarvituse ulatab. Need vabrikud rehkendavad kõik Lääne-Euroopa turgudega, kuid seal on võim Ameerika tubaka trusti käes ja ainult ajutise nähtusena tuleb seda võtta, et Ameerika sigaretil praegu Euroopas turgu ei ole. Peaks igi meie vabrikutel lähemas tulevikus kokkupõrge tulema selle trustiga, siis on arusaadav, kes peab jääma. Siseturul võime meie oma vabrikuid kaitsta, kuid siin sõnavad nad üks teist ära, kui nad sunnitud on ainult siseturu jaoks töötama, välisurul ei ole meil aga mingisugust kaitset. Nii on ka sel juhtumisel tegemist teatud ülekapitaliseerimisega, mis ennast varem ehk hiljem kätte maksab.

Uued väljavaated maksustamise alal.

Prof. Dr. E. Berendts.

II.

Peatame nüüd uute väljavaadete juures tulumaksu ja varandusmaksu piirkondis.

On teada, et Saksamaa riikidel, peaaegjalikult Preisimaal, Saksenis ja Hessenis oli võrdlemisi kõigeparemini organiseeritud tulumaks ja et Preisi eeskujul korraldati nimetatud maks Austrias (1896), Venemaal (1916) ja Eestis (1920), et, edasi, samal Preisimaal (1893) ühenduses tulumaksuga korraldati täiendav-varandusmaks. Kuid ühendatud riik Saksamaa ei tunnud üleriiklist tulumaksu. See seati sisse 1920 aastal (1920. a. 29 märtsi seadus). Selle maksu alla käivad füüsilised isikud (juriidilised isikud käivad eri-maksu alla 1920. aasta

30. märtsi seaduse järele). Teistest varemate aegade tulumaksudest läheb üld-Saksamaa oma lahku kahes punktis: 1) selles, et ta ei määra kindlaks mis tähendab sõna „tulu“ (seda ei tee ka Vene seadus 1916. aastast ja Eesti oma 1920. aastast), vaid piirdub mitmesuguste tulu liikide üleslugemisega, mis käivad maksu alla. Niisugust vaikimist selle kohta mis on „tulu“ üldiselt, arvatakse võima seletada sellega, et ka teaduseski ei olla täpisealt ja täiesti kindlat seletust sõnale „tulu“. Kas see nii on — see on teine küsimus. Niisuguse seletuse puudumise puhul saadakse mõõda soovimata tagajärgedest, näit. ei paenutata maksustamise alla produkte oma põllupidamisest ja oma tööstusest, kui neid tarvitab ettevõtja ise. Kuid selle äramääramine, mis on tulumaksu objektiks, nagu seda teeb Saksamaa seadus, viib nii kaugele, et segatakse ära kaks mõistet: „tulu“ ja „sissetulek“ („Einkommen“ ja „Einnahme“). Vaatame, mis ütleb Saksamaa seadus (§ 5): „maksu alla käivad tulu liigid on: kõik sissetulekud maaomandusest, tööstuse ettevõtetest, kapitaalidest ja tööst, samuti teised sissetulekud, vaatamata selle peale, kas on tegemist ühekordse või korduva sissetulekuga, ehk missugusel alusel, õiguslisel või faktilisel, see sissetulek on sattunud maksja käsutusse.“ Tähendab, maksu objektiks saab nüüd ka näit. loterii võit ja kasu mingisuguse asja müügist, kuigi see müük ei olnud professionaalse toimingu tagajärg. Kuid siia alla võiks mahutada ka päranduse. Sest ka see ei ole „tulu“, kuid „sissetulek“. Ja see uus objekti äramääramine on tingitud fiskuse huvidest: et saada võimalikult rohkem, vaatamata kahekordse maksustamise peale.

Teine punkt, milles eraldub Saksamaa uus tulumaksu seadus — see on maksunormi kõrgus.

Kui enim kõige kõrgem maksunorm (Saksamaa riikides, Austro-Ungaris) ei ulatanud üle 4, 5, 6%, siis nüüd algab maksustamine 10%-ga.

Ja seda maksu võetakse „astmelise tariifi“ järele (Staffeltarif), mis teed leidis ka Eestisse 1922. aasta 31. mai seaduse järele. Saksamaa 1920. aasta seadus vabastab maksust 1500 margalise miinimumi, kuid järgmised tuhat marka peavad andma 10% nii et inimene, kelle tulu on 2500 marka, maksab 100 marka maksu. Edasi kõrgendatakse kuni 16,500 margalise tuluni maksustamise protsenti 1% võrra iga 1000

marga pealt, nii et 16,500 margalise tulu juures on maks 2450 marka. Ja nii edasi. Viimased 50,000 märka 501,500 margalise tulu juures maksavad 59%, veel suuremad tulud – 60%. Kui järjekulget kellegi tulu on 551,500 marka, siis maksab ta tulumaksu 282,900 marka, see on natuke üle 51%.

Austria finansist Kleinwächter tähendab sel puhul: „Kui neil aegil, kus praegust isiklist tulumaksu organiseeriti, s. o. läinud aastasaja 80-date aastate lõpul ja 90-date algul, keegi oleks soovitanud algada tulu maksustamist 10-ne protsendiga ja viia seda 60 protsendini, oleks teda peetud hullumeelseks.“

Meil puuduvad veel teated sellest, misugused on maksustamise tagajärjed, kui palju on kogunenud äratasumata makse. Ajalugu tunneb juba niisugust maksustamise karmust ja selle tagajärgi. See oli pearaha koorem, mis lasus Vene talupoegade turjal hingemaksu ajajärgul. On ometi teada, missuguste kohutavate summadeni kasvasid puudujäägid; peab ikka uuesti imestama maksusubjektide kannatust.

Tuntud Inglise kirjanik Jonathan Swift kirjutas ligi 300 aastat tagasi satüürilise töö: „Maksude üks-kord-üks.“ (Saksa literatuur tunneb Lotzi tööd, mis pühendatud sellele teravmeelsele kirjutusele: Das Steuereinmalens). Swift teeb tõeks, et majandusteaduses üldiselt, finansides eriti – kaks korda kaks ei ole mitte alati neli; ainult arukordadel on ta seda. Mõnikord on ta aga viis, teinekord null. See tähendab, et kõrgendades maksustamist, ei või mitte alati rehkendada sellega, et vastavalt kasvab ka riigi sissetulek. Kuid mis teha praegusel ajal? Tuleb loota kordamineku peale ja seal juures hällitada julgeid lootusi. Riigivõim on sunnitud lootma rahvamajanduse loova jõu peale. Teiselt poolt aga ei saa jätta mõtlemata L. Steini sõnade peale, et ka maksud peavad ilmutama loovat jõudu, see tähendab et kulud, mis kaetakse maksude sissetulekust, peavad aitama tõsta rahva head käekäiku ega tohi viimasega seista vastolus.

Püüd uute sissetulekuallikate järele ei lase tähelpanu pöörata Swifti ükskordühe peale ja maksusüsteem rikastub kas uute maksudega või vanade ülesvõtmisega.

Meil Eestis on jutt erimaksu sisseseadmisesest juriidiliste isikute sissetulekute pealt, iseäranis aktsiaühisuste tulude pealt. See on see, mida Saksa finantsliteratuur nime-

tab „Körperschaftssteuer“. Senini maksustati juriidilisi isikuid Vene eeskujul üldise tulumaksuga. Põhja-Ameerika Ühendatud Riigid ja Austria tundsid erimakse aktsiaühisuste pealt ja Saksamaa Ühendatud Vabariik korraldas omale niisuguse maksu 1920. aastal. Kas on põhjust niisuguseks iseäraliseks maksuks?

Küsimus selle üle, kas on õige paenutada juriidilisi isikuid, eriti aktsiaühisusi üldise tulumaksu alla, või on tarvis organiseerida erimaks, tekitab lahkuminekuid teaduses.

Teise vaate poolehoidjad tähendavad selle peale, et isiklike tulumaksu iseloomustav joon – maksustamise individualiseerimine – ei luba teda tarvitada aktsiaühisuste juures. Need ei ole inimesed, vaid kunstliselt konstrueeritud isikud, kellel puuduvad individuaaljooned. Kui nad peale selle veel on kohustatud avalikule aruandmisele, siis ka see fakt paneb neid erilisse seisukorda. Paenutada neid üldise tulumaksu alla, viiks lausa kahekordse maksustamise juure, sest mitte maksustada üldises tulumaksus dividende, mis saavad üksikud aktsionäärid, ei oleks võimalik; see tähendaks avada teed varjamistele. Ei või ka mitte maksustamata jätta aktsiaühisusi tervelt sest tihti eilähe operatsioonidest saadud kasu mitte jagamisele vaid arvatakse tagavara fondidesse ehk läheb amortisatsiooniks. Kõik teed kahekordsest maksustamisest mööda pääseda on kunstlised ja omavolilised. Sellepärast aga on parem sõlmi läbiraiuda ja määrata erimaks juriidiliste isikute jaoks.

On olemas arvamine, et kahekordsest maksustamisest pääseb mööda: tarvis on üldise tulumaksu alla panna 1) see osa kasust, mis aruande järele ei lähe dividendiks ja 2) aktsionääri dividend tema üldises tulus.

Raske on öelda, missugune nendest kahest arvamisest on õigem. Kui asuda fiskuse seisukohale, siis küll peab eelistama erimaksu juriidiliste isikute jaoks. Võib keerata „maksustamise kruvi“ (Steuerschraube), ilma et arvesse võtta, kuidas see maks mõjub aktsionääride huvide peale. Kuid kahekordsest maksustamisest ikkagi mööda ei saa, vähemalt seal, kus mittefüüsilised isikud käivad ärimaksu alla, iseäranis kui on olemas niisugune täiendav ärimaks aruandekohusliste ettevõtete jaoks, nagu see oli Vene 1894–1898. aasta seaduse järele (protsendi maks kasust ja maks kapitaa li pealt), sest siin ilmub kahekordne

maksustamine kõige puhtamal kujul. Aruandekohuslised ettevõtted pannakse ärimaksu alla nende aruannete põhjal; kui seada tulumaksu asemele eriline „Körperschaftssteuer“, siis on maksustamise aluseks jälle kasu suurus aruande põhjal. Sest üht ja sama objekti maksustatakse ühe ja sama aluse põhjal, ainult mitmesuguste nimede all. Misjaoks siis kaks maksu selle asemel, et lihtsalt tõsta ärimaksu normi? Teine asi on, kui nagu Preisimaal või Saksenis, ärimaks on antud kogukondadele ja riik ei võta seda oma kasuks. Siis ei saa ta kahekordset maksu, sest kaks isesugust maksu võimu pööravad ühe allika poole mitte aga üks ja seesama. Siin oleks erimaksul aktsiaühisuste jaoks, võib olla, oma raison d'être.

Kokkuvõttes ei saa jätta ütlemata, et ei ole põhjust Eestis sisse seada uut maksu Saksamaa Körperschaftssteuer'i eeskujul. See teeks ainult keerulisemaks maksusüsteemi ühe liikme võrra.

Laenuoperatsioonide ja reformitarve puhul Eesti Pangas.

T-n.

Palju on kirjutatud ajalehtedes ja vist veel rohkem on räägitud riigikogu istumistel ja muil koosolekuil Eesti Panga tegevusest, eriti tema laenuoperatsioonidest igal kujul. Nagu harilikult niisugustel juhtumistel – kas partei seisukohalt või üksikute tööstusgruppide huvide kaitsel, – kuid selle tegevuse hindamine ei ole olnud just iseäranis erapooletu; kahtlemata on värve tihendatud ja on lubatud kaunis suuri liialdusi. Kuid sellest hoolimata on selgeks saanud inimestel, kes huviga jälgisid niihästi ajalehe kirjutusi kui vaielusi paljuarvulistel koosolekutel, et Eesti Panga tegevus laenuoperatsioonide alal on olnud üldiselt vildak. Kõigest sellest, mis mitmesugustel puhkudel on kirjutatud või räägitud ja mida ei ole ümber lükatud enamvähem tõenäoliste andmetega, tuleb kõige pealt teha järeldus, et Eesti Pank andis laenudeks välja üldiselt niisuguse summa, missugust tal oma varanduse juures õigust ei olnud kulutada selleks otstarbeks ja mis seal juures õieti ulatas üle mõistliku krediititarviduse meie tööstuses

ja kaubanduses. Edasi näib kindlaks tehtud, et laenusid anti, seal juures suurte summadena, paljudele ettevõtetele, mille majandus- ja finanspoliitika seisukohalt ei olnud mingisugust õigust saada toetust rahva rahast, et paljudel juhtumistel anti üksikutele ettevõtetele laenu niisugustes summades, mis ulatasid üle nende krediidi võime, ja lõpuks, et mõnikord vähendati krediiti elujõulistele ettevõtetele selleks, et võimalik toetada ettevõtteid, mis vähem elujõulised. Kuid peab tähendama, et kõiki neid soovimata nähtusi tuleb seletada panka juhtivate isikute vildaka poliitikaga, mitte aga isikliste sümpaatiatega, s. o. isiklike huviga ühe ehk teise ettevõtte tegevuses. Niipalju kui meil meeles, ei olnud arvamisi viimase oletuse poolt kuulda ja igatahes mingisuguseid enamvähem usutavaid andmeid selle kinnituseks ette ei toodud. Ühtlasi aga tuleb tähendada, et arvesse võttes kõiki Eesti Panga poolt tehtud vigu, võib vaevalt leida ka kõige ägedamates kriitikates kuigi kaaluvaid tõendusid nende raskete tagajärgede kohta, mis ebaõige panga poliitika riigi raha- ja majanduspoliitikas pidi olema välja kutsunud. Meie omalt poolt oleme kindlal arvamisel, et senise poliitika muutmise juures ja sellekohaste abinõude tarvitusele võtmise puhul on panga vigade tagajärg peaaesjalikult ainult kahju, kuigi selle ulatused võivad olla kaunis suured.

Kui me juttu teeme Eesti Panga vigadest laenuoperatsioonide puhul, siis ei ole meil kaugeltki mõttes seda tegevust kritiseerida, sest leiame üleliigse ja isegi võimata olema juure lisada midagi sellele, mis juba kirjutatud ja räägitud. Meie nimetasime neid vigu ainult, et tulla küsimuse juure, mis meid kõige rohkem huvitab, nimelt Eesti Panga reformi juure. Meie seisukohalt ei või olla õiget panga poliitikat, kui teevad seda ainult ametnikud, nagu see praegu maksev, kus kaubanduse ja tööstuse esitajad asjast eemale on jäänud. Kuid nimetatud esitajate osavõtt on ainult üks abinõudest, mis tarvilikud seisukorra parandamiseks.

Kõik need asutused, mis mitmesugustel juhtumistel arvustasid panga tegevust, mõistsid tema poliitika hukka ja soovitasid selle muutmist, peaaesjalikult laenuandmise piiramist – laenude andmist ainult elujõulistele ettevõtetele. Seal juures näitasid mõned asutused isegi konkreetseid teid endi soovivaalduste teostamiseks riigikogus, hääletades usaldusavaaldust rahaministrile küsimuse puhul, mis oli ligidalt seotud Eesti

Pangaga, nõudes kontakti loomist panga ja rahvaesitajate vahel. Riigi majandusnõukogu avaldas soovi, et tööstus-, kaubandus- ja põllumajanduslised ringkonnad looksid vastavad informatsiooni asutused, millede kaudu pank võiks saada kindlaid, õigeid ja erapooletuid andmeid ettevõtete krediitvõime kohta, kes soovivad saada laenu. Eesti kaupmeeste selts tähendas tarviduse peale asutada Eesti Panga juures diskonto komitee, mille tööst võtaks osa majandusteadlased, kaupmehed ja töösturid.

Esimese eelnimetatud sooviavaldustest on rahaminister juba jõudnud teostada: riigikogu esimees Jaan Tõnnisson on määratud Eesti Panga nõukogu liikmeks. Oluliselt võib seda määramist ainult tervitada, sest ei ole kahtlust, et selle silmapaistva riigimehe ja tulise patrioodi osavõtt panga tegevusest selle peale mõjub tervendavalt. Kuid on olemas teine seisukoht, et seadusandlise asutuse liige ei tohi osa võtta riigi administratiiv-asutuste tööst (seadusandlise ja täidesaatva võimu täielise lahutamise teooria), aga Eesti Pank on ju sisuliselt rahaministrile alluv riigiasutus. Kui asuda sellele seisukohale, siis ei tule mõista kontakti loomise all mitte riigikogu liikmete osavõtmist panga juhtimisest, vaid mingisuguse komisjoni asutamist riigikogu juure, kes valvaks panga tegevuse järele, ilma et tal õigust oleks ennast sellesse segada.

Kuid ülevalnimetatud abinõud, osalt tarvilikud, osalt kasulikud (diskonto komitee loomine) on ometi ainult palliatiivid. Tarvis on põhjalikku Eesti Panga reformi, milleks juba ammu aeg. Tarvis on kõige pealt seadusandlisel teel kindlaks teha, et meie Eesti Pank ei ole aktsiapank, nagu ta vormiliselt oli esialgu asutatud, vaid riigipank, missugune ta tõepoolest oli esimesest päevast saadik ja milleks ta on jäänud tänapäevani.

Eesti Pank asutati 1919. aastal valitsuse määrusega seadusandlises korras aktsiapangana kümne miljoni margalise põhikapitaaliga, mis jagunes 4000 aktsiaks. Põhikirja järele allus ta valitsuse juhtimisele ja kontrollile; pangal oli nõukogu, mille liikmed valis üldine koosolek, ja juhatuse, mille esimees ja pool liikmeid määras valitsus rahaministri ettepanekul, kuna teine pool valiti üldise koosoleku poolt. Kogu põhikapitaal anti riigikassast 1919. aasta eelarve järele. Varsti aga selgus, et tarvis oli suurendada panga operatsioonikapitaali ja sellep. assigneeris valitsus aprillis 1921 240.000.000 margalise krediidi nimetatud otstarbeks;

ühilasi muudeti panga põhikirja selles mõttes, et suuredati panga põhikapitaali kuni 250.000.000 margani.

Kuna aktsiaid välja lastud ei olnud, ega olnud aktsionääre, kes üldisel koosolekul oleks võinud valida pool juhatuse liikmetest, samuti kinnitada aruandeid, siis oli tarvilik, et üldise koosoleku vastavad õigused võttis valitsus oma peale.

Kui ennemalt võis olla usku rahaministri püüde kordaminekuks mahutada Eesti Panga põhikapitaali erasummasid, siis praegusel ajal ei saa seda enam uskuda. Lähemas tulevikus on erakapitaalide juurevõtmine mõeldav ainult tingimisel, et uutele aktsia-tele antakse erilised eesõigused võrreldes riigi omadega, mis vaevalt vastaks riigikassa huvidele.

Niisuguse asjade seisukorra juures kaob igasugune mõte toetada olemasolevat fiktsiooni, seda enam, et vormiline Eesti Panga muutmise riigipangaks annab võimaluse organiseerida teda nii, et tegevuse juhtimisest saaksid osa võtta esitajad tööstus- ja kaubanduse ringkondadest, samuti omavalitsustest, ja sealjuures mitte rahaministri määramisel, mis võimalik ka praegugi, vaid valimiste teel sellekohaste korralduste poolt.

Küsimuse juures, missugusena meie mõtleme Eesti Riigipanga korraldust, peatame edaspidi.

Brasiilia kohvituru korraldamine.

Kohvi on moodustanud hulk aastaid pea sissetulekuallikat Brasiilias. Kohvi väljavedu on ikka kõikunud 50 ja 60% vahel kogu maa väljaveost ja mõnesugusele takistusele kohvitööstuses on ikka seltsinud muud majanduslised äpardused. Praeguste nõupidamiste puhul Brasiilia valitsuse ringkondades ja mitmesuguste omanikkude ühingute vahel alalise asutuse loomise mõttes kohalike kohvi huvide kaitseks, oleks huvitav jälgida valitsuse endiseid operatsioone kohvituru korraldamise, nõndanimetatud valorisatsiooni alal.

35 aastalisel ajajärgul, 1880–81 kuni 1914–15, kõikus kogu ilma kohvi produktioon, väljaarvatud Brasiilia, 4.000.000 ja 4.500.000 koti vahel aastas. Brasiilia produktioon aga tõusis sama ajajärgu kestel 5.000.000 koti pealt rohkem kui 13.000.000 koti peale. Kuigi kohvi tarvitamine kõigis maades suurenes, ei jõudnud see sammu

pidada produtseerimisega ja sellest tekki-
sid aegajalt ülevarustamise nähtused. Nii
näit. 1896–97. aasta lõikuse järele, kus
nõudmine kasvas 2 või 3%, produtseeri-
mine tõusis 10.000.000 koti pealt 13.000.000
koti peale, ehk 30% võrra, millele järg-
nes uus tõus järgmisel aastal 15.500.000
koti peale. Maailma varustamine kohviga
jõudis selle tagajärjel kõrgema tipuni, kuid
produktsoon ei arvestanud turu tingimisi,
vaid jõudis koguni selle vastu 15.000.000
kotini 1900–1901. aastal, 19.750.000 kotini
järgmisel aastal ja 23.250.000 kotini aastal
1906–1907. Produktsoon oli järjekult
10. aasta jooksul kasvanud kahekordseks.
Suured kohvi tagavarad ja langevad hinnad
sundisid Sao Paulo valitsust esimest korda
tarvitama valorisatsiooni operatsiooni.

Kohvi valorisatsioon Brasiilias tähendab ametlikku vahelesegamist turuoludesse paremate müügingimiste loomiseks selle produkti jaoks viisil, mis lubab lõikuse kasutamist paremate hindade juures. Esialgne korraldus sellel alal seisis seaduse väljakuulutamises, millega Sao Paulo valitsus keelas ära uute kohvipuude istutamise mitmeks aastaks. See seadus hakkas maksma 1902 aastal ajutise määrusena, kuigi ei loodetud, et tagajärjed oleks silmapilksed, sest puud hakkavad kandma vilja alles pärast viiendat aastat.

Arusaamine, et piiramine on tarvilik, sundis aastal 1906–07 valitsust segama turuoludesse ja 26. veebruaril 1906 peeti Taubate'i konverents, kus kokkulepe loodi Minas Geraes'i, Rio de Janeiro ja Sao Paulo valitsuste vahel. Pärast suuri raskusi läks korda saada 15.000.000 naelsterlingi-
list välislaenu kolme nimetatud osariigi arvel. Sao Paulo valitsusel, kes juba oli tarvitanud turu toetamiseks ligi 7.000.000 naela läks samuti korda saada laenu väljast. Minas Geraes'i ja Rio de Janeiro valitsused võtsid aga tagasi oma lubatud toetuse selle laenu jaoks, ja Sao Paulo valitsus, kes oli sunnitud kandma kogu koormat üksi, tõstis oma väljaveo tolli 3 frangi pealt 5 frangi peale. Valitsuse poolt ostetud kohvi ulatas 8.500.000 kotini; see jäi ladusse seisma.

Alaline nõudmise kasvamine kohvi peale kogu maailmas oli selleks ajaks olusid enamvähem kokkukõlastanud, osalt eelnimetatud uute kohvipuude istutamise keelu arvel, ja uus valorisatsiooni operatsioon järgnes alles 1917. aastal, kus Sao Paulo valitsus sõlmis kokkuleppe föderaalvalitsusega, et toetada kohvikasvatajaid, kes kan-

natasid Euroopa nõudmise langemise all sõja ajal. Riik sai 110.000 contot reisi paberraha emissiooni kaudu, missuguse summaga kokku osteti ja turult kõrvaldati tähtis osa kohvi Santosese ja Rio de Janeiro. Selle operatsiooni lõpuliikudeks kordaminekuks aitas kaasa 1918. aasta külm.

1921. aastal leiti tarvilik olema kolmat korda toetada produtseerijaid ja föderaalvalitsus laskis tarvilise summa paberraha välja, millega, ühes muude laenudega, omandati 4.535.000 kotti kohvi. Varsti sai tarvilikuks kindlustada edaspidist operatsiooni finanseerimist ja 1922. aastal tehti 9.000.000 naelsterlingine laen enne kokkuostetud kohvi tagavarade kindlustusel. Osa nendest tagavaradest on praegu veel müümata.

1922 aastal sai president volituse toetada ja kaitseda rahvuslist produktiooni „erakorraliste abinõudega ja alaliste asutuste loomisega“. Selle tagajärjel kohustati Instituto de Defesa Permanente do Cafe läbi viima järgmisi operatsioone: laenusid kohvikasvatajatele kergetel tingimistel ja kohvi kindlustusel, mis panditud valitsuse ladudes; kohvi omandamist turutühjendamise otstarbel; propagandategemist kohvitavitamise tõstmise kasuks. Selle asutuse kapitaal määrati 300.000 contos peale, mida tarbekorral võis suurendada paberraha emissiooni kaudu. Seda fondi ei ole aga suurendatud, kuid 200 reisiline maks pandi koti kohvi peale, et selle arvel kanda propagandat kohvi kasuks tarvitajate turgudele. Föderaalvalitsus on aegajalt omandanud kohvi Santosese ja Rio de Janeiro, kuigi vähesel määral juunist saadik 1923. Kui valitsus loobus oma toetusest, langesid hinnad 35 kuni 40% võrra, tuues kahju kohviomanikkudele ja maakleritele. Föderaalvalitsusele saadeti tungivad nõudmised võtta tarvitusele abinõusid mitte ainult hindade tõstmiseks endistel eeskujudel, vaid samuti hoolitsemiseks, et täidetakse 1922. aasta juuni dekreeti, millega loodi alaline kohvikaitse-asutus.

Vähehaaval on endiste kõrgete hindade juure milreisides tagasi jõutud, kuid samal ajal langes milreisi kurs ligi 11 milreisini ühe dollari eest ja on senini jäänud üle 10 milreisi. Föderaalvalitsus on rahaministri esitusele hoolt kannud alalise asutuse organisatsiooniseerimiseks, mis hoolitseks kohvi jaotamise eest. Rahaminister on pööranud kohvikasvatajate poole ja juunist saadik on Sao Paulos peetud hulk koosolekuid istandusomanikkude ja põllumajandusliste ühin-

gute esitajate poolt, et välja töötada võimalikku tegevuskava. Kahes punktis on Sao Paulo kohvikasvatavad ühel häälel kokku leppinud. Nad on otsustanud piirata esinemist väljaveoturul, et kõrvaldada pakumise kuhjumist ja hindade langemist; samuti on otsustatud luua alaline fond, mis võimaldaks osa lõikusest alal hoida, kui ei ole tarvilist nõudmist kohvi peale, ja mis varustaks kohvikasvatavaid piiratud müügi puhul.

On peetud rida konverentse, et otsustada põhimõttelisi aluseid, millele organisatsioon oleks loodud. Kohvikasvatavate ettepanekul peab see olema finansasutus ainult kohvitööstuse finanseerimiseks, mille liikmeteks on kõik kohvikasvatavad kogu Brasiilias. Kohvi väljaveotolli tõstmist peetakse kahjulikuks tööstusele ja maale, kuid vähe on vastuvaidlemist maksule, mis läheks eriti välislaenu protsentideks ja kustutuseks, ning mida maksaksid kohvikasvatavad raudteedele ühes veokuludega. Kuna Sao Paulo riigis üksi on üle 20.000 kohvikasvatava, siis oleks võimata organiseerida asutust, millesse koguksid kõik ja sellepärast soovivad põllumajanduslised ühingud föderaalvalitsusel luua asutust seadusega, mis kohustaks kõiki istanduste omanikke sellest osa võtma.

Asutuse juhatus seisaks koos saadikutest igast kohviproduktseerivast riigist, kellede arv oleks proportsionaalselt vastav riigi produktioonile. Välislaenu summad, samuti sissetulekud kavatsustavast kohvi tollist mahutataks Brasiilia panka. Tolli sissetulekuid võiks tarvitada ainult võla tasumiseks; toll kaotatakse ära, kui võlg on täiesti tasutud. Juhatusel on volitus tolli ärakaotada ka ennem, kui selleks võimalus ehk tarvidus olemas.

Kuna valitsus ei kasuta tolli sissetulekuid, siis kujuneb see maksuks, mis maksab iga kohvikasvatava kooperatiiv-asutusele ühiseks kasuks.

Selle kooperatiiv-asutuse rahatarved ulataks umbes 8.000.000 naelsterlingini. Kindlustuseks oleks sunduslik maks, arvatavasti kullas umbes 800 reisi koti kohvi pealt. Kui erakorraliste olude juures see fond küllalt suur ei peaks olema, siis võib seda ajutiselt suurendada paberraha emissiooni kaudu Banco Central de Emissao poolt.

Loodetavasti lõpeb alalise kohvikaitse asutuse organiseerimine käesoleva aasta algul; selleks ajaks on föderaalvalitsus ka oma kohvitagavarad likvideerinud. Kuni

siiaajani ei ole veel lõpulikka teateid, et tarvilikku välislaenu 8.000.000 naelsterlingi suuruses oleks korda läinud teha.

V. A. „Eesti Majanduse“ toimetaja.

Töeolude jalule säädmiseks palun järgneva märkusele ruumi anda.

Oma kirjutuses „meresõidu seisukoht meie majanduspoliitikas“ püüdsin täiesti põhjendatult valgustada seda seisukohta, mis on antud meie meresõidule meie tegevuses ja majanduspoliitikas, samuti aga ka seda, mis temal olema peaks, kui meie reaalselt oma majanduspoliitika juurde üle läheme, unustades seda et produktseeriva majandus- ja rahanduspoliitika kaks ise asja on.

Kahjuks olete Teie aga minu kirjutusest niimoodi aru saanud nagu arvaks mina, et Eesti riik, ehk üldse mõni teine riik võiks oma majandust ainult ühe majanduse haru peale toetada. Kui Teie vaevaks võtate minu kirjatükki ilma eelotsusteta läbi lugeda, siis usun kindlasti et näete, et mina sugugi nii kitsarinnaline majandus alade hindaja ei ole, kui Teie oma retsensioonis kaunis teravalt toonitate.

On arusaadav, et kui mina kirjutun „meresõidu seisukohast meie majanduspoliitikas“ — siis ka sellest kirjutama peab, kuid mitte kana munadest, paberist, isemendist, ehk millegistgi muust. Võin Teie aga tõendada, et kui ma kõne alla võtaks mõne teise majanduse ala, siis ka seal seda käsitaks, mis eesmärgiks olen säädnud.

Teie näete puudutatud olevat, et oma kirjatüki sissejuhatuses tõendada julgusin, et meie viimase aja sule ja sõnade sõjapidajate poolt ühegi reaali ettepanekuga ei ole esinetud meie produktseeriva majanduspoliitika õige teele juhtimiseks, mis roobastest väljas olevat. Oma vastuses arvate et seda on teinud õige tabavalt herrad Strandmann ja Martna.

Kuid kahjuks pole minule veel silma puutunud ühtegi reaali ettepanekut nende herrade poolt mis selgesti välja ütleks mis ja kuidas siis meie üksikuid majanduse harusid arendada. Küll on räägitud palju rahapoliitika, krediitide kitsendamist j. n. e. Kuid on ütlemata jäetud kust peame võtma need puudused, mis meie majandusbilansis on ning olema saavad, sennikaua kui meil hakatakse vahet tegema töö ja sõnade vahel. Ainult krediitide kärpimisega ja vee kraana kinnipanekuga ei suuda meie mitte oma tegelikku majanduslist arenemist selle teele viia, mis meil võimaldab ära elada. Selleks peab näitama reaali teesi — tegevuse alasi kus töötama peame, mille arendamist oma majandus poliitikas silmast ei tohiks lasta. Herra Martna näituseks, kelle majanduspoliitilisi kirjutusi Teie eeskujulikuks peate, soovitab peaaesjalikult ehitada maju, parandada töötajate seisukorda, anda abirahast töötajatele j. n. e. — kõik väga ilusad ja tarvilikud kuid majanduslisesl kõik mitteproduktiivsed väljaminekud, mis ainult selle järele võimalikud, kui meil ka vastavad reaali alused selleks on. Muidu oleks siin palju tähtsam kraan lahti tehtud.

Teie arvate, et mina meresõidu tähtsust meie „liiga suureks pean“ ning toote ümberlõkkamiseks arvud põllutööst ja paberivabrikust, mis vastapidist tõendavat. Kui sarnane argumentatsioon oleks ilmunud mõnes poliitilises lehes, siis oleks see veel vabandatav, kuid kahju väga, et „E. M.“ sellega tahab majanduslise arenemise teenäitajaks olla.

Mina ei saa kunagi riigi majanduslist tegevust ette kujutada ühe ala väljakiskumisega teiste hulgast,

vaid leian et nad peavad olema täiesti harmonilises vahekorras. Sarnane põhimõte oli ka minu kirjutuse alus, kus otsusele tulid, et merisõidule vääriline koht meie majanduslikes elus andma peab.

Mina ei taha mitte arvudega jongleerida, vaid nende peale vaadata reaalselt.

Arvud on majanduslikes tegevuses ainult lõpu resultaadiks, millele eelduma peab produktiivne töö! Ja kui töö on juhitud õigestesse roobastesse, siis sammuvad ka arvud nende järele. Kuid mitte vastupidi, nagu nii paljudki arvustajad arvavad.

Kõige austusega E. Masik, ins.

Avaldades eelseisvat kirja, tähendame ainult, et meie küsajil ei ole üfelnud, et herra ins. Masik meie majandust ainult laevasõidule tahab rajada. Toim.

Bibliograafia.

Tähtsamad majanduslised kirjutused Eesti afakirjanduses.

Mri. Missuguseid tulunorme võiks põllumajandus praegu välja kanda. „Kaja“ 15. jaanuarist 1924, nr. 13.

M Reinik. Mesindus Eestis. „Postm.“, 17. jaanuarist 1924, nr. 16.

O. Strandmann. Meie rahapoliitika ja selle tegija. „V. Maa“, 19. jaanuaril 1924, nr. 15.

Kroonika.

Eesti.

Kaubandusline läbikäimine nõukogude Venemaaga.

8-15. jaanuarini on Eestist raudteed mööda Norva ja Irkoska kaudu nõukogude Venemaale saadetud:

1. Eksportkaupe.

39 vagunit ajalehepaberit, kaal 526,8 tonni.

2. Transiitkaupe.

8 vagunit puuvilla, kaal 124,8 tonni ja 1 vagun segakaupa, kaal 999 kilogrammi.

Sama aja jooksul on nõukogude Venemaalt raudteed mööda Eestisse tulnud:

63 vag. läitse, kaal 1051,3 tonni; 6 vag. vikki, kaal 98,6 tonni; 8 vag. loomatoidu kooke, kaal 129,8 tonni; 11 vag. rukist, kaal 250,4 tonni; 46 vag. kaeru, kaal 637,2 tonni; 10 vag. ube, kaal 163,2 tonni; 6 vag. erineid, kaal 97,5 tonni; 45 vag. takku, kaal 233,9 tonni; 5 vag. linaseemet, kaal 66,3 tonni; 11 vag. linu, kaal 76,9 tonni; 22 vag. odre, kaal 328,5 tonni; 9 vag. puust hobuse looke, kaal 22,9 tonni; 1 vag. mune, kaal 9,2 tonni; 5 vag. nisukliisi, kaal 50,3 tonni; 11 tsisterni petroleumi, kaal 128,8 tonni ja 1 vagun röömatutega, kaal 490 kilogrammi.

Kaubandusline läbikäimine Lätimaaga.

8-15. jaanuarini on Eestist raudteed mööda Valga jaama kaudu Lätimaale saadetud:

1 vagun tsementi, kaal 16,5 tonni; 3 vagunit 21 hobusega; 1 saadetus segakaupa, kaal 24,9 klgr.; 13 vag. 159 sarvloomaga; 31 kasti küpsetatud leiba „Pain Normal“, kaal 1945 klgr.; 4 vag. 121 elus seaga; 1 vag. looma ja vasikalihha, kaal 5518 klgr.; 2 vag. tapetud sigu, kaal 12,3 tonni; 1 vag. puuvilla räbalaid, kaal 8,6 tonni; 1 saadetus puuvilla riidet, kaal 569 klgr.; 1 koht mööblit, kaal 238 klgr. ja 4 saadetust transiitkaupa, kaal 2,7 tonni.

Sama aja jooksul on Lätimaalt raudteed mööda Eestisse tulnud: 2 vagunit suhkurt, kaal 29,7 tonni; 3 vagunit segakaupa, kaal 5,7 tonni; 1 tsistern bensiini, kaal 10,4 tonni; 1 saadetus vanu riideid, kaal 340 klgr.; 15 kohta segakaupa, kaal 364 klgr.; 1 vag. majakraami, kaal 3265 klgr.; 1 vag. heeringaid, kaal 11,6 tonni; 1 saadetus saapaliiste, kaal 915 klgr. 1

vagun klaas monopooli pudelisi, kaal 992 klgr.; 1 koht mööblit, kaal 730 klgr. ja 1 tsistern petroleumi, kaal 10,2 tonni.

Eesti või väljavedu.

(Kaub. tööstusm. informatsioonist välisesitustele).

Terve 1923. a. jooksul tõusis või väljavedu 133 360 puudani. Viimase 3 aasta jooksul on meie või väljavedu järjekindlalt suurenenud. Teatavasti hakati Eestist võid välja vedama alles 1921. a. mai-kuul, kuid tolal ajal oli väljavedu päris väikene ja organiseerimata: mingisugust kontrolli või headuse kohta ei olnud ja ärid toimetasid või-eksportoperatsioone enamasti juhusliselt.

1922. aastal seati või-väljaveo kontroll sisse, mida põllutööstusministeeriumi piimasaaduste väljaveo kontroll-komisjon toimetab ja kelle andmeid siin kasutame. Sellest ajast on või üheks meie tähtsamaks väljaveo aineks saanud. Kuupalju meie võieksporit 3 a. jooksul on suurenenud, näitavad järgmised arvud:

1921. a	jooksul on väljamaale saadetud	7.445 pd.
1922. a.	" " " "	63.046 "
1923 a.	" " " "	133.360 "

Nagu näha, on möödnud aasta jooksul või väljavedu rohkem kui 100% võrra suurenenud.

Kuude järele arenes väljavedu järgmiselt:

Võrdlevad andmed Eesti või väljaveo kohta.

1921., 1922. ja 1923. a. kuude viisi.

	1923. a.	1922. a.	1921. a.
Jaanuar	6.831 pd.	93 pd.	-
Veebruar	5.711 "	584 "	-
Märts	6.705 "	117 "	-
Aprill	8.245 "	637 "	-
Mai	12.391 "	2.235 "	100 pd.
Juuni	14.594 "	3.973 "	303 "
Juuli	17.698 "	7.034 "	780 "
August	15.882 "	13.050 "	983 "
September	18.694 "	14.004 "	2.047 "
Oktoober	13.372 "	10.636 "	1.999 "
November	8.307 "	6.176 "	860 "
Detsember	4.929 "	4.508 "	373 "
Kokku	133.360 "	63.046 "	7.445 "

Suurem väljaveo hooaeg kestab meil 4-5 kuud. Kõige rohkem veetakse välja septembrikuul. 1923. a. septembrikuu väljavedu tõusis kuni 18,7 tuh. puudant ehk 14% meie aastasest või väljaveost.

Või väljaveo korraldamisel tuli meie võiksportööridel algusest peale suurte raskustega võidelda - ei olnud kindlat turgu, kuhu võid müüa ja Eesti või ei olnud väljamaal veel tuntud. Sellepärast tegid meie eksportöörid katsed mitmel maal Eesti võid müüa. Niisugused katsed kestavad praegugi edasi, näit. Saksamaal, Soomes ja Prantsusmaal, Rootsis, Inglismaal ja Daanis on Eesti või omale kindla turu leidnud, nagu seda järgmised andmed tõendavad:

1923. ja 1922. aastal on võid viidud:

	Rootsimaale,	Inglismaale,	Daani
1922. a.	33.381 pd.	16.360 pd.	8.771 pd.
1923. a.	89.387 "	33.437 "	9.282 "

1923. aastal hakati Inglismaal Eesti võid eraldi noteerima.

Teistele maadele on veetud:

Soome	1.015 pd.	Belgiasse	65 pd.
Czecho-Slovaakiasse	14 "	Saksamaale	112 "
Prantsusmaale	41 "	Hollandisse	7 "

Toome siin lõpuks eksportivõid hinnad Tallinna börsekomitee andmete järele (Emk puuda eest):

1923. a.

4. I.	4200-4400	5. VII.	2800-3000
1. II	4400-4520	2. VIII	3520-3680
1. III	4720	6. IX	4200-4400
12. IV	4160-4240	4. X	4560-4640
3. V	3200-3280	1. XI	4400-4520
7. VI	3080-3120	6. XII	4000-4400

1924. a.

10. I	4720-4800
-------	-----------

Soome.

(Helsingi Eesti saatkonnalt).

Eesti-Soome kaubaleping. Soome ajakirjandus on viimase kuu jooksul üsna vaikinud, mis puutub lepingu ülesõitlemisesse. Ei ole isegi põllumeeste lehtedes olnud kihutavaid kirjutusi. Väga lahkes toonis kirjutab „Kauppalehti“ Eesti kaubandusest, refereerides üsna õieti aasta 11 esimese kuu väliskaubandust. Arvatavasti on vaikiolemise põhjuseks see, et viimaste 2-3 kuu jooksul, madalate hindade tõttu Soomes, õige vähe liha on Eestist Soome toodud. Takistust on teinud ka see asjaolu, et liha sisseveo litsentside uuendamise on peaaegu täiesti seisma pandud. Loomulikult on ülesõitlemist viivitanud ka osaline ikaldusaasta, sest üsna palju on tarvis vilja ja teisi toiduaineid väljamaalt sisse vedada. 1923 aastal toodi m. s. vilja 120.000 tonni rohkem kui eelmisel aastal.

Soome riigimeksadest on läinud aastal müüdud meisa 88,6 milj. Smk. väärtuses.

Hango vabasadam on uueaasta algusel avatud. Kai'i pikkus uues sadamas on 150 meetrit. Speditseerimise ainuõigus sadamas on esialgu antud sped.

äri John Nurminen O. Y:le Helsingist. Sadamamaksud olla niisama suured kui riigi sadamas Hangos.

Piirituse konfiskeerimine Soomes. Läänud aasta jooksul on Soomes salakaubana sissetoodud piiritust konfiskeeritud umbes 500.000 liitrit. Selle kohta käivas uudises kirjutab „Uusi Suomi“, et viimase ajal olla Eesti salakaubavedajatel tabatud Saksa piiritust, mis olla sellega seletatav, et kuna Eesti on Saksa piiritust rohkesti konfiskeerinud, on seesama piiritus juba leidnud võimaluse tulla Soome. Saatkonna poolt sai vali protest „Uusi Suomis“ avaldatud, kus need väited ümber lükati. Detsembrikuu jooksul konfiskeeriti Helsingis 8706 liitrit piiritust, süüdistati purjus olekus 1122 inimest ja keeluseaduse rikkumises 246 inimest.

Laevade liikumine Helsingi sadamas. 1923. aastal käis Helsingi sadamas 7429 laeva (1922 a. 6669), nende tonnashi suurus 1.215 331 netto reg. tonni.

Soome riigivõlg oli 31. det. 1923 Smk 2.415 milj. Samal ajal 1922 oli võlg 1.878 milj. Smk, sellega juure kasvanud 537 milj. Smk.

Soome metallitööstus elab praegu rasketes oludes. Soome masina nseneride ühisus on pööranud metallitööstuse liidu poole märgukirjaga, kus juhitakse tähelepanu raske olukorra ja tööpuuduse peale. Rahvas peaks kõige pealt ostma ainult oma maa tööstuseprodukte; riigil tuleks kõige pealt oma tellimised kodumaa äridele anda.

Praegu on harutusel uue jäälohkuja tellimine. Selle jaoks on juba Eduskunna poolt 24 milj. Smk. määratud. Pakkumisi on tulnud kodu- kui ka väljamaalt. Soome metallitöösturid rõhutavad, et tellimine tuleks neile anda sellest hoolimata, et laev maksaks rohkem, kui väljamaalt tellides.

Soome-Vene kaubandus. 1923. aasta jooksul toodi kaupasi Venemaalt Soome 212 milj. Smk. väärtuses (a. 1922 18,6 milj. Smk.) ning viidi Soomest Venemaale 86,7 milj Smk. väärtuses (1922 a. 139,2 milj. Smk.). Tähtsamad kaubad, mis Venemaalt toodud, on: rukis, õlikoogid, kaer ja viljakoored. Venemaale Soomest viidud: paberit, tselluloosi, niidirulle, riidet ja saapaid.

Teated ettevõtete tegevusest.

Põhikapitaali suurendused.

„Saku tehase aktsiaselts“ on oma põhikapitaali Mk. - 6 000.000 pealt Mk. 50 000.000 peale suurendanud. Põhikapitaal on jagatud 200.000 akts. à Mk. 250. (R. T. nr. 8/9 - 1924. a.)

„Tallinna Aktsia pank“ on oma põhikapitaali Mk. - 6.000.000 pealt Mk. 30 000.000 peale suurendanud. Põhikapitaal on jagatud 30.000 akts. à 1000. (R. T. nr. 10/II-1924. a.)

Tähtsamad enampakkumised.

Mereasjanduse peavalitsus, 4. veebruaril s. a. kell 10 hom. rendib enampakkumisel uue raudbeton aiä: 1) 12 tuba, à 10,4 r.-s; 2) 1 tuba à 5,4 r.-s. ja 3) 3 aidaruumi à 48 r.-s. Lähemaid teateid saab mereasjanduse peavalitsuse kantseleist.

Metsa oksjonid.

30. jaanuaril 1924. a. Lehtse vallamajas Rava metskonnast tuulemurtud puud kvartaalide kaupa, valmismaterjaali arvu järele, alghinnaga 10 mk. kantjalg.

1. veebruaril 1924. a. Tapa alevis, poliitisei jaoskonna ruumides, Tapa metskonnast **2787 üksikut puud**, hinnatud 190.257 marka

15. veebruaril 1924. a. kell 10 homm. Räkvere vallamajas, Püssi metskonnast **386,45 tünnu 125 tüki**, hinnatud 6.275.971 mk.

16. veebruaril 1924. a. kell 12 l. Tallinnas maakonna metsatüema kantsleis, S. Roosikrantsi tän. nr. 12.

a) Sutlema metskonnast **3,37 tünnu 3 tüki**, hinnatud 164 514 mk.

b) Kloostre metskonnast **2,87 tünnu 2 tüki**, hinnatud 97 457 mk.

c) Triigi metskonnast **5,59 tünnu 8 tüki**, hinnatud 104 938 mk.

Ligemaid teateid müügile tulevate metsatükkide üle annavad kohalikud metsatüemad ja metsade peavalitsus Tallinnas, Toomkiriku plats nr. 3.

Tähtsamad vähempakkumised.

Meriasjanduse peavalitsus, 5. veebruaril s. a., kell 10 homm. — **petroleumi, bensiini mootorõli ja teisi laeva tarbematerjale**. Lähemaid teateid saab M. P. kesklaos juhatajalt, Vana-Sadama t. 21.

Riigi raudteevalitsuse varustusosakond, kinnisel, 22. veebruaril s. a. kell 10 homm. — **18.100 mtr. gaasitorusid ja 3545 tk. torude osasid**. Pakkumised ära anda Tallinnas, Tehnika t. 16, tuba 2. Lähemalt sealsamas tuba 4.

Piirivalve valitsus, kinnisel, 7. veebruaril s. a. kell 10 homm. — **25.000 ars. pesurifet, 4.000 ars. kalitsevärvi filikonna, voodririfet ja 780 ars. voodri vaharifet**. Pakkumised ära anda piirivalve valitsusele, Toompeal. Lähemalt sealsamas.

Sv. Var. Val. intendantuuri osakond, kinnisel, 6. veebruaril s. a., kell 11 e. l. — suuremal arvul teed. Pakkumised ära anda Tallinnas. Pagari t. nr. 1, tuba 11. Lähemalt sealsamas.

Pärnu-Tallinna kitsarööplise raudteevalitsus, kinnisel, 20. veebruaril s. a. — **mitmesugust vedru terast**. Pakkumised ära anda Pärnus, raudteevalitsuse kantsleisse. Lähemalt sealsamas.

Ärikalender.

31. jaanuaril.

A/S. „Konzentra“ korriline peakoosolek, kell 6 p. l. Tallinnas, Pikk tän. 39.

1. veebruaril.

Aktionaäride nimekirjade esitamise viimane tähtaeg (v. „E. Majandus“ nr. 3 s. a.)

4. veebruaril.

A/S. Termolen ja Ko., korriline peakoosolek, kell 5 p. l. Tallinnas, Vene t. 11-a.

Uued seadused ja määrused.

Määrus uute tolli-põhitariifide käsitamise kohta. R. T. nr. 4/5-1924. a., avaldatud tolli-põhitariifide käsitamisel tuleb tolli võtta Eesti markades, kusjuures, kuni edaspidise korralduseni, üks kuldfrank vastavaks loetakse seitsmekümne viiele (75) Eesti margale. (R. T. nr. 10/11-1924. a.).

R. T. nr. 4/5-1924. a. avaldatud tollitariifide parandused ja trükivead (R. T. nr. 10/11-1924. a.).

Rahaturg.

Liikvelolevate rahamärkide hulk on Eesti Panga kokkuvõtete järele olnud viimastel kuudel (riigikassa ja Eesti Panga emissioon kokku arvatud (võrdarvudes on võetud emissioon 1. det. 1921. 100.)

	Emissioon (milj. mk.)	Võrdarvud
1. mai 1923.	3.902	132,0
1. juuni "	3.656	123,7
1. juuli "	3.658	123,8
1. aug. "	3.577	121,0
1. sept. "	3.557	120,3
1. okt. "	3.586	121,6
1. nov. "	3.504	118,5
1. det. "	3.434	116,1
1. jaan 1924.	3.441	116,4

Kuna riigikassa liikvelolevaid kassafähti juba kauemat aega kokku tõmbab, ei langenud liikvelolevate rahamärkide üldarv, sest et samal ajal Eesti Pank veel suuremal viisil oma tähti liikvele laskis. Liikvelolevate rahamärkide hulk kasvas kuni läinud aasta maini enam-vähem järjekindlalt ja jõudis 1. maiks oma kõige kõrgema tipuni, kus üldine riigikassa- ja pangafähtede emissioon ulatas 3,902 miljoni margani. Sellest ajast peale hakkas Eesti Pank emissiooni vähendamise sihis töötama ja on emissiooni 1. jaanuariks ligi 460 milj. võrra vähendanud. Selleks ostarbeks piirati krediitide andmist, nii et valuuta-müügist sissetulevad summad panga kassadest enam välja ei läinud.

Umbes 7 miljoniine tõus detsembri jooksul on seletatav aasta vahetusega, mil kõik riigiasutused omad krediitid välja võtsid ja eraettevõtted suuri summasid tarvitasid. Sisuliselt aga kestis markade kokkutõmbamise protsess ka detsembris edasi. Nii on pank riigikassalt saadud laenu välisvaluutas 400 milj. marga suuruses tervelt tarvitanud emissiooni vähendamiseks.

Sellega on ka seletatav, miks novembri-detsembri valuuta-paanika nii ruttu seisama jäi ja Eesti Panga tarvis ei olnud tema käsutusse antud kulda valuutaturu toetamiseks tarvitada. Kuna markade arv ringvoolus kogu aja vähenes, siis muutus valuuta-otsimine Viru turul varsti niisama teravaks Eesti marga otsimiseks, mille järelekaajana kuulda on, et hiljuti üks suurari Viru turul 10% kuus panga garantiil vastu laenu olla otsinud.

Niipea kui Eesti Panga käed vabaks said ja ta valuutat endiselt vabalt andma hakkas, kadusid ostjad ära ja tekkis eraturu poolt valuuta pakkumine.

See pakkumine ei ole küll mitte väga suur, kuid väga järjekindel, millest välja paistab, et ringkonnad, kellel valuutat on, seda ainult kibeda margapuuduse sunnil müüvad. Teiselt poolt on valuuta nõudmine nii väike, et hiljuti ühel erapangal suured raskused olla olnud suurema valuuta-summa mahutamisel.

Kuna lähemal ajal just metsatööstuse ja lina-operationside finanseerimiseks suuri summasid vaja läheb, ja teiselt poolt arvata on, et meie äri-ringkondade kasutuses valuutat on, mida nad sunnitud on aeg-ajalt realiseerima, siis on arvata, et lähematel nädalatel, võib olla isegi kuudel, börse valuuta-pakkumise tähe all saab töötama. Igatahes ei ole praegu börsel otsitav kaup mitte valuuta, vaid Eesti margad.

Tähtsamate arvete läbikäigud Eesti Pangas.

(milj. markades)

	Debet.		Kredit.		Ülekaal kuni 23. I. 24.	
					Debet.	Kredit.
Aktiiva.						
Kassa	922,5	828,4	94,1	—		
Välisvaluuta	121,9	186,7	—	64,8		
Laenud välisvaluutas .	68,1	31,5	36,6	—		
Korresp. välisv. „Loro“	76,5	130,8	—	54,3		
Väljam. korr. „Nostro“	474,4	329,9	144,5	—		
Diskonteeritud vekslid.	258,2	269,6	—	11,5		
Konto-korrent laenud.	237,7	260,6	—	22,9		
Passiiva.						
Riigikassa	20,5	45,1	—	24,6		
Hoiusummad	356,9	395,9	—	38,9		

Kuna Eesti Pangas praegu inventuuri tegemine ja arvete lõpetamine käsil, siis anname siin kohal ainult ülevaate tähtsamate arvete läbikäigust jaanuaris.

Sellest selgub, esiteks, kassa järjekindel kasvamine 94,1 milj. võrra, teiseks, hoiusummade tuntav tõus 38,9 milj. võrra, mis tunneks meie raha uuest kokkuvoolumisest rahaasutustesse.

Välisvaluuta kasvamine jaanuaris ulatab üle saja miljoni, millest 90 milj. „Nostro“ arvetele langeb.

Konto-korrent laenud langesid jaanuaris 22,9 milj. võrra. Samuti on vekslite diskonteerimine vähenenud 11,5 milj. võrra.

Rahaturul valitsenud pinevuses on tuntav lõdvemine ilmsiks tulnud, mis kõneleb üldisest arusaamisest kriisi mõõdnemisest. Asjaolu, et Eesti marga seisukord kaunis kindel, on rahustavalt mõjunud. Seda tunnet on kindlustanud veel talihooajärgu käte jõudmine väljaveos. Linade kogumine on rahuloldav, hindade tõus väljamaal tuntav, mis seletatav väljamaal sarnase ostupalavikuga, mida ainult 1919 ja 20 aastal nähtud. On ostjaid Belfast'is, kes 700 palli nädalati nõudsid. Seda hoogsustas pealegi veel spekulatsiooni ja müüjate tagasihoidlikkus. Metsamaterjalis leiavad head minekut propsid, kuna laudade nõudmine tagasikoidlik.

„EESTI MAJANDUS“

esimest aastakäiku on veel vähesel arvul saada. Hind: kartoneeritud Emk. 200.—, ilukõites Emk. 400.—. Sisu peale mitmekesise majanduslise informatsiooni väärtuslikud artiklid Eesti paremate asjatundjate sulest.

Pealadu:

K./O.-Ü. RAHVAÜLIKOO, TALLINNAS.

Viimased börse kursid*)

	London			Stockholm			Helsingi			New-York		
	1924. a.		1923 a.	1924 a.		1923 a.	1924. a.		1923 a.	1924. a.		
	18. I.	25. I.	25. I.	18. I.	25. I.	25. I.	22. I.	25. I.	25. I.	18 I.	25. I.	
Naelsterling	—	—	—	17.385	16.25	16.32	187.60	169.70	168.90	4.525	4.24	4.226
Dollar	4.656	4.245	4.22	3.73	3.84	3.86	40.30	40.08	40.08	—	—	—
Prantsuse frank	72.10	92.95	94.05	24.10	17.60	17.40	262	179	179	—	—	—
Helveetsia frank	—	—	—	69.70	66.40	66.70	—	—	—	—	—	—
Rootsi kroon	17.38	16.28	16.33	—	—	—	10.80	10.43	10.37	—	—	—
Soome mark	18.75	16.98	16.95	9.26	9.57	9.63	—	—	—	—	—	—
Daani kroon	23.75	24.45	26.05	73.10	66.50	62.65	791	679	654	—	—	—
Hollandi gulden	11.79	11.41	11.39	146.70	142.20	143.20	1594	1489	14.83	—	—	—
Eesti mark	—	—	—	—	—	—	12.—	10.30	10.30	—	—	—
Kuld per unts	89/9	97/5	97/8	—	—	—	—	—	—	—	—	—

*) London noteerib kurse: £ 1 nii mitu vastava maa raha üksust. Mujal on noteerimisviis nagu Tallinnas, s.t. kurs näitab ühe naelsterlingi ja dollari hinda oma maa rahaüksustes ja kõikide teiste valuutade hinda 100 üksuse eest.

Tallinna börs kursisedel

Kuupäev		1 dollar	1 naelsterling	1 miljard Saksa marka	100 Soome marka	100 Rootsi krooni	100 Daani krooni	100 Prantsuse frk.	100 Holl. guld.	100 Läti rubla	100 Tšehosl. kr.	1 kuld rubla	100 Itaalia liiri	100 Helveestia fr.
21.I	O.	386,5	1635	—	955	10000	6600	1700	14375	146,75	1100	188	1670	6675
	M.	387,5	1641	0,10	965	10100	6700	1750	14475	149,75	1130	—	1700	6725
	T.	387,5	—	—	965	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22.I	O.	386,5	1626,5	—	955	9975	6200	1680	14250	73,25	1100	188	1665	6675
	M.	387,5	1632,5	0,10	965	10075	6300	1730	14350	74,75	1130	—	1695	6725
	T.	—	1632,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23.I	O.	386,5	1634	—	956	9950	6200	1725	14300	73,25	1100	188	1685	6675
	M.	387,5	1640	0,10	966	10050	6350	1775	14400	74,75	1130	—	1715	6725
	T.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24.I	O.	386,5	1627	—	957	9925	6225	1700	14400	73,25	1100	188	1670	6675
	M.	387,5	1633	0,10	967	10025	6325	1750	14500	74,75	1130	—	1700	6725
	T.	—	—	—	—	—	—	—	—	74,75	—	—	—	—
25.I	O.	386,5	1631,5	—	955	9950	6235	1725	14350	74,25	1100	188	1670	6690
	M.	387,5	1637,5	0,10	965	10050	6335	1775	14450	74,75	1130	—	1700	6740
	T.	387,5	1637,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26.I	O.	386,5	1631,5	—	955	9950	6235	1725	14350	74,25	1110	188	1670	6690
	M.	387,5	1637,5	0,10	965	10050	6335	1775	14500	74,75	1130	—	1700	6740
	T.	387,5	1637,5	—	—	—	—	—	—	74,50	—	—	—	—

Tähtsamate en gros kaupade hinnad, mis läinud nädalal kauba börsel koteerimise komisjoni poolt koteeriti.

Jahud: nisu, pehme, kõrgem Ameerika sort. . . . . pd.	570—700	Kohvi, Kesk-Ameerika sordid	3600—4400
„ „ sõre Ameerika	650—720	„ Mexiko	—
A/S. Rotermanni tehaste jahud: nisu, pehme, ...	520—640	Tee, lahtine Pekoe broken, Java	4800—4800
„ sõre	640—670	„ „ Orange Pekoe, Java	5700—6000
„ pehmed, teised sordid	—	„ „ „ Tsellon	6000—6600
Rukki jahud	280—290	„ „ „ Moning, Hiina	4200—4400
„ püül	400—445	Suhkur, peenike, valge, Dantsigi	—
Nisu, Vene	340—345	„ „ „ Java ja Belgia	1030—1040
Rukis Eesti	260—265	„ „ „ Tšehoslovaakia	1030—1040
„ Vene	250—255	Siirup, kartuli, B 42 ^o	750
Kaerad, toldu, Vene	240—250	„ „ „ B 38 ^o	—
Odrad, ...	250—260	„ „ „ Glucose	700
Erned, rohelised, Eesti	—	Sool, lahtine	46—50
„ „ „ Hollandi	—	Heeringad, Yarmouth, Mattie	tünn 4200—4300
Riis, Burma II.	600—620	„ „ „ Shotti Mat Full	4600—4700
Kartulid, eksport fob Tallinn	—	„ „ „ Mattie	4300—4400
„ „ „ piirituse	—	„ „ „ Norra Full	—
Kartuli tärklis „Superieur“	575	„ „ „ Islandi	2500
Pilm, pudelites . . . . . ltr.	19	Liba, sea, I. sort . . . . . pd.	1440—1520
Või, meierei, eksport . . . . . pd.	4560—4720	„ „ „ looma, I. sort	500—800
Margariin, väljamaa	2000—2200	„ „ „	—
Juust, kohalik, Schweitsi. . . . . pd.	2400—2600	Pekk, eksport. I s.	—
„ „ „	—	Heinad, aasa . . . . . vagunivlisi	—
Kaseiin	600—800	Õlikoogid, puuvillaseemne.	275—280
Munad, eksport I. s. (sinine tpl.)	20—22	„ „ „ palmi	215
„ „ „ II. s.	17—18	„ „ „ päevalille	275—280
Kakao, Inglis	1200—1400	„ „ „ soja	345—350
„ „ „ Ameerika	1100—1200	Nisukliid	180—190
„ „ „ Hollandi	—	Rukkikliid.	—
Kohvi, Rio, Santos	3000—3400	Puuvilla riie, Bjas. D. I. . . . . ars.	37,5—41,75
„ „ „	—	„ „ „ Mitkal, ekstra	29—30,75
„ „ „	—	Lina, Liivi R. . . . . pd.	2100—2200
„ „ „	—	„ „ „ Võru-Petseri	2500—2700

